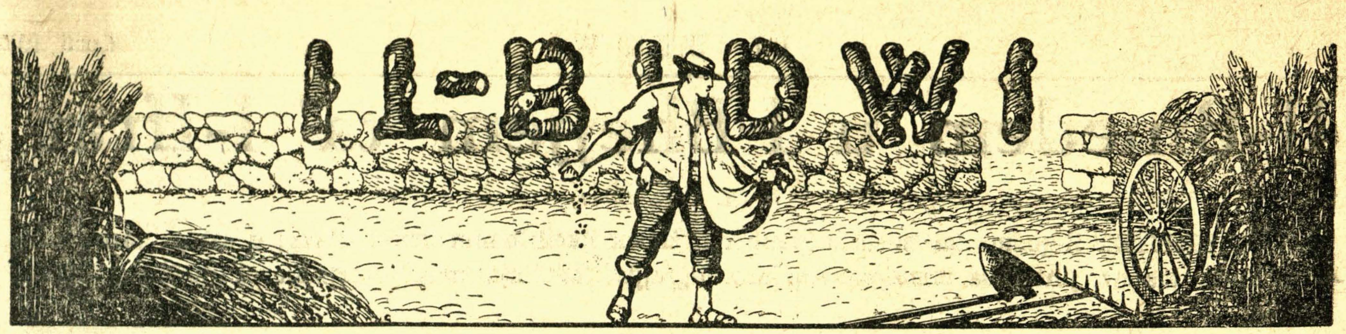

FOLJU MAĦRUĠ DARBA FIX-XAHAR MID-DIPARTIMENT TAL-BIEDJA
EDITUR: J. ORLANDO-SMITH

Nru. 164 APRIL, 1953. Nru. 164

IL-WIRJA TA' TJUR U FNIEK

(R. BIASINI, Direttur tal-Biedja)

SA mis-sena 1935, il-Wirja ta' Tjur u Fniek kienet dejjem waħda mill-isbaħ Wirjiet li jsiru fil-pajjiż, mhux biss bħala oġġett ta' rikreazzjoni mill-aqwa, iżda wkoll bħala wirja ta' interess u tagħlim għall-poplu kollu.

Din is-sena, l-Għaqda Nazzjonali ta' Tjur u Fniek, qatgħet li torganizza waħda mill-akbar Wirjiet li qatt għamlet u ġa saru preparamenti kbar sabiex l-Għaqda tirnexxi fil-ħsieb tagħha, u sabiex is-Sibt u l-Ħadd, it-2 u t-3 ta' Mejju li ġej, jiġu murija fil-Ġonna ta' Sant Anton l-aħjar u l-iprem fniek u tjur li qegħdin jitrabbew f'Malta sabiex flimkien mad-dwal, baned u orkestra, dawk il-jumejn ikunu okkażjoni mill-isbaħ ta' divertiment għall-pubbliku in ġenerali, ta' tpaxxija għad-dilettanti u ta' tagħlim għal min irabbi. Bosta premijiet u tazzi qegħdin jistennew li jiġu mirbuħa mill-aħjar esibituri.

Minbarra d-divertiment familjari li toħloq kull sena, din il-Wirja kellha minn dejjem sehem importanti fl-ekonomija ta' pajjiżna billi dawk li rabbu jiġu mħeġġa aktar sabiex ikabbru t-trobbija tat-tjur u l-fniek b'żieda fil-produzzjoni tal-bajd u l-laħam għall-mejda. Dan il-għan ta' l-Għaqda Nazzjonali ta' Tjur u Fniek kien mexa ġmielu 'l quddiem meta, b'xorti ħażina, daħlet f'Malta l-marda tal-pesta fuq it-tjur li qerdet eluf ta' tiġieġ.

Bħalissa l-mard fost it-tjur naqas ħafna u għalhekk, jekk Alla jrid, din is-sena l-Wirja sejra tiġi msebbħa iżjed billi ser ikun hemm murija t-tiġieġ ukoll. Hemm tama li bis-saħħa tat-tagħlim u prekawzjonijiet li qed jieħu d-Dipartiment tal-Biedja, jirnexxilna li nkunu nistgħu nħarsu lit-tjur li jitrabbew f'pajjiżna minn imxija qalila oħra.

Waqt iż-żjara li għamilt fl-Amerika dan l-aħħar, kelli quddiem għajnejja l-ħsara li tagħmel din il-marda u għalhekk ridt nara b'għajnejja l-progress li qed isir mix-xjenza sabiex jekk din il-marda ma tinqeridx għal kollox tiġi għallinqas imrażżna. Ġo Pearl River, New York, hemm l-istazzjon famuż sperimentali, il-“Lederle Laboratories Division” u fih jiena ġejt milqugħ bħala viżitatur privileġġjat. **Jiena kelli taħditiet personali mat-tobba veterinarji li qegħdin imexxu l-istħarriġ dwar il-pesta tat-tjur u li kien irnexxielhom isibu vaċċin li bih għandhom tama kbira li sejrin irażżnu n-“Newcastle Disease” darba għal dejjem.** Fil-Qasam tal-Gvern, l-Għammieri ġa esperimentajna b'dan il-vaċċin “Lederle” u beħsiebna nkomplu nesperimentaw bih malli jaslulna provvisti oħra minn dan il-vaċċin illi ġentilment ġew imwegħda lili waqt li kont qed nagħmel iż-żjara f'“Pearl River”.

Sakemm il-pesta tat-tjur kienet għadha ma bdietx il-qerda tagħha konna wasalna biex l-importazzjoni tal-bajd fil-Gżejjer tagħna naqqasniha mal-200,000 tużżana bajd fis-sena inqas milli konna nimpurtaw qabel il-gwerra.

Dan kien progress kbir u l-Għaqda Nazzjonali ta' Tjur u Fniek kellha sehem mhux ċkejken fil-kobor ta' din l-industrja għaliex bil-pika ta' bejn ħbieb li nisslet din l-Għaqda fost il-membri tagħha, tat xejra kbira 'l quddiem biex tiġi mkabbra

(Ikompli paġna 2)

PROGRAMM TAL-WIRJA

Fit-2 u t-3 ta' Mejju, l-Għaqda Nazzjonali ta' Tjur u Fniek sejra żżomm il-Wirja kbira li torganizza kull sena fil-Ġonna ta' Sant Anton. Fil-Wirja ta' din is-sena ser jerġgħu jibdew jieħdu sehem it-tiġieġ li minħabba l-mard tal-pesta tat-tjur li kien hemm is-sena l-oħra tħallew barra mill-Wirja.

Il-Wirja tiġi miftuħa s-Sibt, 2 ta' Mejju, fis-2.30 p.m. u tibqa' miftuħa sa nofs il-lejl. Il-Ħadd, 3 ta' Mejju, il-Wirja tiftaħ mit-8.30 a.m. sad-9 p.m.

Din is-sena, il-Wirja Nazzjonali ta' Tjur u Fniek sejra tkun waħda mill-isbaħ li qatt saru u ser ikun hemm fiha l-isbaħ tiġieġ, papri, dundjani, farawni, faġjani, wiżż, paguni, ħamiem, fniek ta' kull razza li titrabba f'pajjiżna u għasafar tal-kulur, fosthom għadd kbir ta' pappagalli. It-taqsima tal-għasafar għaldaqshekk kellha, din is-sena wkoll terġa' tiġi mkabbra iżjed milli kienet is-sena li għaddiet.

Novità kbira fil-Wirja ta' din is-sena se jkunu l-kwantità ta' ġrieden mansi ta' kull kulur, li ħadd ma għandu jonqos li jmur jarahom. Barra minn dan, bħala ħaġa ġdida wkoll f'din il-Wirja se jkun hemm annimali ċkejknin li jixbħu ħafna lill-fniek ta' l-Indji, ta' lwien differenti.

Is-Sibt, 2 ta' Mejju, l-Eċċell. Tiegħu l-Arċisqof Metropolita jbierek il-Wirja u fil-għaxija l-Banda tal-Pulizija ddoqq programm magħżul, fil-waqt li fit-tard il-magħrufa Kumpannija “Stage Commandos” sejra tagħti programm ta' l-okkażjoni li għandu jifraħ bih kull min ikun preżenti fil-Wirja. Ikun hemm ukoll iż-żfin ma' l-orkestra.

Il-Ħadd, 3 ta' Mejju, wara nofs inhar, l-Eċċ. Tiegħu l-Gvernatur u Lady Creasy iqassmu l-premijiet u t-tazzi lir-rebbieħa u l-Banda “St. Liena”, ta' B'kara, iddoqq programm sabiħ.

Il-kitba ta' l-annimali u tjur, għasafar, eċċ. għal din il-Wirja tagħlaq is-Sibt, 25 ta' April, u ebda esibit ma jiġi reġistrat wara din id-data.

Il-Bniedem u l-Bhejjem ta' l-Ifrat

(*K. Vella Haber*)

IL-MISSERIJIET il-qodma tal-bniedem kienu f'xi żmien ifkoll kemm huma slavaġ, u sabiex insiru nafu kif kienu tassew, jiħtiġilna mmorru wisq lura fil-ġrajjiet tad-dinja meta l-istorja kienet għadha ma bdietx tinkiteb.

Minn żmien il-qadim tal-ġebel, saż-żmien il-ġdid tal-ġebel jew iż-żmien neolitiku, il-bniedem kien għadu jgħix ħajja tal-bosk u kien jikseb l-għixien tiegħu billi jikkaċċja l-gniedes u l-baqar u xi annimali oħra ta' l-imsaġar u fl-istess ħin jistad għal xi ħut li ħafna minnu kien igħix tant fil-baħar kif ukoll jitla' fuq l-art.

IN-NEOLITIKU

Mill-bhejjem ta' l-ifrat, il-bniedem ta' dawk iż-żminijiet imbiegħda kien jikseb il-laħam għall-ikel, il-ġild biex jitgeżwer fih u jibni l-għerejjex u kien jinqeda bil-qrun ta' dawk il-bhejjem biex jixrob minnhom. Il-qrun tal-gniedes u l-baqar kienu mela l-ewwel tazzi li nqeda bihom il-bniedem. Għaddew hekk eluf u eluf ta' snin.

Il-bniedem kien ilu ħafna li rnexxielu jimmansa l-kelb u wara għadd kbir ta' snin beda jinqeda bih għall-kaċċa tal-ħut, ta' l-annimali u tat-tajr. Kien il-bniedem neolitiku li rnexxielu jimmansa l-bhejjem ta' l-ifrat wara li kien ġà fehem li jekk iqalleb wiċċ il-ħamrija u jitfa' taħtha ż-żrieragħ, dawn kienu jikbru u jagħtuh xtieli tajbin għall-ikel u jipproduċu żrieragħ li meta jinxfu u jitfarrku jiswew bħala għalf għall-istonku mġewwaħ tiegħu.

Mela, malli l-bniedem sar bidwi, beda jimmansa l-gniedes u l-baqar biex jgħinuh fil-ħidma ta' l-art u fl-istess ħin jikseb minnhom abbundanza ta' laħam bnin, u prodotti oħra kull meta kien ikun jeħtieġhom.

Naqraw saħansitra fil-kitbiet imqaddsa li l-għana tal-bniedem kien jiġi mkejjel u meqjus mill-għadd ta' annimali immansati li kien ikollu.

EVOLUZZJONI

Skond ix-xjenza moderna l-bniedem għadda fuq wiċċ l-art iż-żmien Palaeolitiku u ż-żmien Mesolitiku f'ħajja ta' l-imsaġar u l-għerien u li sar bniedem tas-sengħa u mmansa l-annimali fiż-żmien Neolitiku. Jidher ċar ħafna li l-bniedem kellu jsib il-mezz biex iżomm lilu nnifsu qabel ma mmansa l-annimali. F'dawk il-pajjiżi fejn il-biedja ma kenitx possibbli minħabba l-kondizzjonijiet u l-klima ta' l-art, billi l-bniedem ma setax isir bidwi, kellu bilfors jitbiddel f'raħħal, dejjem imgerrex minn naħa għall-oħra. Fi bnadi oħra fejn il-bniedem sar bidwi, għalkemm kif jidher immansa l-kelb daqqa ta' xi 9,000 sena ilu, ma rnexxielux jimmansa l-bhejjem ħlief daqqa ta' 3,000 sena Qabel Kristu.

KIF ĊEW IMMANSATI L-ANNIMALI?

Preċiż kif ġew immansati l-annimali għad ma ġiex magħruf, iżda huwa probabbli ħafna li l-bniedem kien dejjem jiġġerra wara l-merħliet kbar ta' annimali tal-masġar u jaqbad minnhom il-frieħ jew dawk li kienu jkunu xi ftit batuti u ma jilħqux ma' sħabhom.

Il-bniedem kien jipprova jħajjar lil xi baqra biex tħallih jaħlibha u b'hekk, bil-mod il-mod, kienu jiġu immansati u jkattru nisel immansat. B'hekk il-bniedem ma ħteġlux jibqa' għal dejjem jiġġerra wara l-merħliet ta' l-annimali tal-bosk biex jaqbad il-frieħ tagħhom. Is-sengħa tal-biedja b'hekk għaddiet 'il quddiem wisq u saret għajn ta' industrji oħra li għanew il-bniedem.

Dak li l-lum igħaġġibna huwa, li, wara tant eluf ta' snin li ilu maħluq il-bniedem u wara tant eluf ta' snin li l-bniedem ilu ċivilizzat għad fadal f'xi naħat tad-dinja fejn il-bniedem għadu jgħix il-ħajja tal-qedem fil-kaċċa tat-tajr u l-annimali tal-bosk u jistkenn taħt is-siġar u fl-għerien.

Il-Wirja ta' Tjur u Fniek

(*Ikompli mill-paġ. 1*)

t-trobbija tat-tjur u l-fniek u b'hekk eluf ta' liri li qabel kienu jħallu 'l artna biex imorru fil-bwiet ta' nies barranin bdew jiċċirkolaw fostna b'risq tal-pajjiż kollu u ta' dawk li jrabbu.

Iżda biex wieħed jirnexxi fit-trobbija tat-tjur u l-fniek ma għandux jippretendi li kollox għandu jimxi waħdu jew inkella billi jżur il-Wirja li ssir kull sena. L-Għaqda Nazzjonali ta' Tjur u Fniek tista' taqdi lil kull min jixtieq irabbi matul is-sena kollha, billi fi ħdanha għandha membri nies esperti li huma dejjem lesti biex jagħtu kull tagħrif u tagħlim lill-membri l-oħra sħabhom dwar kif għandhom irabbu u dwar kif jistgħu jħarsu mill-mard lill-annimali li jkollhom. Minbarra din il-ħidma fejjieda l-Għaqda tagħti wkoll vantaġġi kbar lill-imseħbin tagħha billi torganizza laqgħat soċjali; tagħmel konferenzi lill-membri dwar it-trobbija ta' tjur u fniek; turi films dwar kif wieħed għandu jrabbi bis-sengħa; tqassam, bla ħlas, magazine li jkun fih ħafna tagħrif meħtieġ u l-akbar u l-aktar importanti żżomm kull sena Wirja kbira, li fiha kull membru li kun ġa ħallas id-dritt tas-sħubija tas-sena, jiġi mogħti żewġ biljetti tad-dħul mingħajr ħlas, biex imur jara l-ħila u s-suċċessi li jkunu nkisbu minn dawk kollha li jrabbu.

Huwa ibleh dak il-bniedem li qed irabbi jew jixtieq jibda jrawwem xi ftit tjur u fniek li ma jingħaqadx mal-membri l-oħra li fiha dina l-Għaqda sabiex b'hekk ikun jista' jikseb huwa wkoll suċċess fil-ħidma tiegħu. Fuq kollox il-ħlas tas-sħubija mhux ħlief ta' ħames xelini fis-sena li jitpattew fil-wisa' mill-għadd ta' privileġġi li tagħti din l-Għaqda.

Huwa dmir kull min irabbi t-tjur u fniek tant jekk ikun dilettant kif ukoll jekk irabbi għan-negozju li jgħin lil din l-Għaqda billi jissieħeb minnufih jekk ma jkunx ġa membru. Kull min iħobb l-annimali jew irid jara lil pajjiżu ġej 'il quddiem għandu jgħin lill-Għaqda Nazzjonali ta' Tjur u Fniek billi jissieħeb fiha u b'hekk jagħtiha appoġġ morali u materjali. Kif ġà fissirt, il-ħlas tas-sħubija huwa biss ta' ħames xelini fis-sena.

GHALL-BIEDJA U ĠONNA

Imgassijiet u għodod tal-Ġonna u tar-raba'; Pompi famużi tal-bexx; Mediċini kontra l-mard u dwied, nemel, buħarrat, bumelliesa, bebbux u bugħarwien; Raffja u spag aħdar għar-rbit tal-pjanti u għat-tilqim; Marelli tal-ħajt għall-insib; Tikketti li ma jispiċċawx. Kull ma jinħtieġlek għall-ġnien jew raba' tinqeda mill-aħjar jekk tmur:—

MALTA SEEDS LTD.
VILLA CHELSEA,
16, Triq il-Knisja l-Qadima,
Birkirkara.

HANUT GHAR-RABA' u ĠONNA
FUQ IL-PARAPETT tat-Teatru Rjal,
South Street — Valletta,
(quddiem tal-bicycles).

Sbuħija u Hena

ɁOST l-isbaħ rigali li l-Ħallieq ta lill-bniedem għall-ħajja aħjar u hena akbar huma s-siġar. Mingħajrhom l-għixien kien ikun kiefer, art iddejqek u t-taqbida għall-għixien il-maħluq wisq aktar iebsa u ;jed u iżjed waħxija.

ınn żminijiet l-aktar imbiegħda s-si-kellom dejjem sehem kbir fit-tagħlim oplu u fuq it-twemmin u l-kostumi ıu. Meta fil-għama tal-qedem kienu hom ma għarfux it-tagħlim tas-sew-kienu jeżistu ħafna razez li kienu ldu lis-siġar bħala ħaġa sagra u sa-itra kienu jemmnu li f'kull siġra ti l-ħajja ta' biedem li jkun intemm. it-twemmin kien qawwi l-aktar fil-lonja, fil-Persja u fl-Indja u kien a hekk qawwi fl-imħuħ tal-maħlu-li għad hawn bnedmin fi żminijiet-jitwiegħru, jekk jiġu biex jeqirdu minn fejn ikun hemm ħtieġa kbira ġi maqlugħa, u qabel jagħmlu dan għu l-kappell li jkollhom u jitfgħu dwar iz-zokk żjut u inċensi biex l-ħu ta' dik is-siġra li jkun jeħtieġ ıla' jaħfrilhom għemilhom u ma jis-omx.

ıR MAGHDUDA B'SAGRI

siġra magħrufa bħala "teulonsi" li ɤr fl-Indja għadhom jagħmlulha ġieħ il-għaliex jemmnu li kull waħda ı dawn is-siġar taħbi fiha l-ispirtu Indjana twajba. Ir-razza Gauchos li ɪu fl-Amerika t'Isfel għandhom siġ-i jqimuha bl-akbar ħerqa l-għaliex ıawha bħala ħaġa divina.

ɤemmin hekk stramb ma jeżistix biss vk l-niħawi li għadhom lura miċ-ċi-zazzjoni iżda saħansitra f'imkejjen -akbar ċiviltà. F'Nuremberg, sa qa-aħħar gwerra kien għad hemm tliet et li ħafna min-nies tal-post kienu ɔuhom sħaħar u dwarhom kienu jir-ıntawlek li dawk it-tliet siġriet ma x għajr tliet tfajliet mill-isbaħ li mibdula f'siġar minħabba għemil ta' ɔ li ikenu wettqu. Mhux biss, iżda ħafna nies kienu jgħidu li wara ta' l-im-wiet, min kien jersaq lejn dawn is-siġar, kien jisma' ċar it-twerżiq tat-tfajliet.

IL-QEDEM TAS-SIĠAR

Dwar għadd ta' siġar għadhom sa issa jingħadu ħrejjef fuq ħrejjef. Ftit minn dawn il-ħrejjef aktarx li huma bażati fuq il-għamla ta' l-istess siġra skond il-varjetà tagħha.

Is-siġra hija ħolqien ta' qedem kbir u għalhekk bilfors li kellha influwenza kbi-ra fuq il-bniedem. Hemm siġar li jaħsbu ilhom igħixu minn ħamsa sa sitt elef sena, bħalma nistgħu nsemmu ċipressa mill-akbar li tinsab l-Italja ħdejn iċ-ċi-miterju ta' "Santa Maria del Tule", u li z-zokk ewlieni tagħha jilħaq mal-120 pied tond. Fi Sqallija teżisti wkoll siġra tal-qastan li għandha zokk li jilħaq 170 pied tond u li laħqet kobor tal-għaġeb. Iżda l-aktar siġra antika li jafu li te-żisti hija "Banian", li tinsab fil-gżira ta' Ceylon u li tagħmel mal-varjetà magħrufa mill-botanika bħala "ficus Re-ligiosus". Din is-siġra skorriet is-7,000 sena, u ta' dan hemm prova minn tagħ-rif li ħalla dwarha wieħed ċiniż għaref li għex 413 Qabel Kristu, tagħrif li 30 sena ilu nstab għal għarrieda u ġie de-ċifrat mill-aqwa xjenzati.

TEQRIDHOMX

Dan it-tagħrif dwar il-qedem tas-siġar u l-influwenza tagħhom fuq il-maħluqin ma' tul is-sekli, jurina b'liema qima kie-nu dejjem meqjusa, u x-xejra li qegħdin jieħdu l-ġnus tad-dinja fit-tkabbir tas-siġar fi żminijietna, għandha ssaħħaħna fi qlubna biex aħna wkoll inħobbuhom aktar, nibżgħu għalihom u ngħallmu lill-uliedna sabiex ma jeqirduhomx.

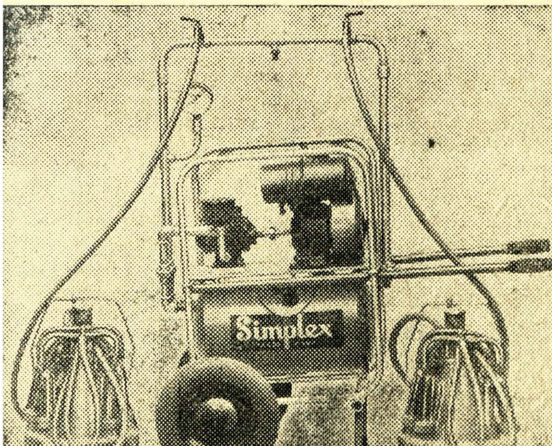

Il-famuża makna tal-ħlib "SIMPLEX"

Użata mill-Gvern fl-Għammieri, Marsa.

Tiffrankalek il-ħin u x-xogħol, tħarislek il-bhejjem mit-tniġġis, iżżommlok l-akbar in-dafa fil-ħlib, sempliċi biex tħaddimha u tin-ġarr bil-ħeffa minn post għal ieħor. — Tajba għal baqar u mogħoż. — Taħli inqas minn pinta petrol kull siegħa

Aġent: **V.R. RIZZO, 20, Carmel Street, San Ġiljan.**

Tel. Sliema 634.

KONKORS TAL-HLIB

Il-Wirja u Konkors tal-Bhejjem ta' l-ifrat u tal-mogħoż li tagħmel kull se-na l-Għaqda Nazzjonali għat-Trobbija tal-Bhejjem tal-Ħalib, din is-sena sejrin isiru fid-19 ta' April mit-8.30 ta' filgħodu sa nofs in-nhar.

Għadd kbir ta' premijiet fi flus u tazzi jiġu mqassma lill-aħjar baqar u mogħoż li jieħdu sehem fil-Wirja. L-ewwel premju għall-baqar huwa £40 u tazza; it-tieni premju £20 u tazza; u t-tielet premju £10 u tazza. Dawk li jiġu r-raba', il-ħames u s-sitta jiġu mogħtija tazza u kukkarda kull waħda.

Għall-mogħoż hemm: £12 u tazza għal dik li tieħu l-ewwel; £8 u tazza għal dik li tiġi t-tieni; u £4 u tazza għal dik li tiġi t-tielet. Għar-raba', il-ħames u s-sitt waħda tingħata tazza u kukkarda.

Il-premijiet li semmejna hawn fuq hu-ma għar-rebbieħa fil-Konkors tal-Ħlib. Minbarra dawn il-premijiet hemm għadd kbir ta' tazzi għall-għoġiela tar-razez Friesian u Ayreshire kif ukoll għall-ba-qar ta' l-istess razez li jiġu kwalifikati bħala l-isbaħ fost dawk li jikkompetu għall-ġmiel.

Tazzi oħra u kukkardi jiġu mqassma għall-isbaħ mogħoż kemm ta' razza Mal-tija; pastardi; ta' razza Saanen; bda-bat u bdabat pastardi.

Infakkru lil dawk kollha li biħsiebhom jieħdu sehem illi l-kitba tal-bhejjem li jieħdu sehem kemm fil-konkors tal-ħlib kif ukoll fil-konkors tal-ġmiel tagħlaq fit-13 ta' April f'nofs in-nhar. Taħt l-ebda ċirkostanza ma jiġu miktuba bhejjem wara t-13 ta' April f'nofs in-nhar.

Il-pubbliku huwa mistieden li ma jit-lifx din l-okkażjoni mill-isbaħ il jmur fil-Qasam tal-Gvern l-Għammieri, il-Mar-sa, nhar id-19 ta' April biex jara l-isbaħ u l-aħjar bhejjem tal-ħalib li qegħdin jit-rabbew fil-Gżejjer tagħna. Il-ħlas tad-dħul huwa xelin biss u t-tfal li jkunu ak-kompanjati mill-ġenituri tagħhom ma jħallsu xejn.

INBID TAL-BUSKETT

Dawk li jixtiequ jixtru inbid magħsur mill-għeneb li jkabbar il-Gvern fil-ġonna tal-Buskett, huma mitlubin li jmorru jor-dnawh jew iċemplu (Central 4940), fl-Uffiċċju tal-Biedja, Nru. 88, Triq l-Ifran, il-Belt. Dawk li jordnaw tużżana jew aktar jintbagħtilhom id-dar bla ħlas tat-trasport. Dawk kollha li għandhom fliex-ken vojta jistgħu jibdluhom ma' fliexken mimlija bl-inbid.

SIĠAR U PJANTI GĦALL-BEJGĦ

Siġar tal-laring, lumi, mandurina, ħawħ, għajnbaqar, tuffieq, kaki, ċirasa, berquq, tut, pruna, kif ukoll basal tal-fjuri u kull xorta ta' pjanti ornamentali ta' kwalità prima jinsabu għall-bejgħ minn:

MUSCAT ROSE NURSERY,
Nru. 24, Idmejda Str., Ħal Balzan.

IL-ĦTIEĠA TAL-FROTT

IL-VALUR tal-minerali u sustanzi oħra bħalma huma l-melħ u xi aċidi fid-dieta tal-bniedem huma ta' min jagħti każ tagħhom tassew. Dawn il-minerali u sustanzi jinsabu fil-frott. Xi varjetajiet ta' frott insibu li għandhom ħażna wisq akbar ta' sustanzi minn frottijiet oħra. Hekk huwa magħruf li l-larinġ u l-frott tar-razza tiegħu fih minn dawn is-sustanzi wisq iżjed minn frottijiet oħra.

Ħafna varjetajiet ta' frott bħalma huma l-larinġ, it-tuffieħ, il-banana, it-tadam u oħrajn jipprovdu ħażniet żgħar ta' kalċju, manjesja, putassa, sodju, fosfru, klorin, kubrit u ħadid li lkoll huma ta' l-akbar ħtieġa għall-ġisem tal-bniedem tant li kull ikla għandu jkollha taħlita bilanċjata minnhom.

Il-frott jintuża fuq kollox fi tliet għamliet ta' ikel: L-ewwel bħala deżerta meta jiġi ikkunsmat nej; it-tieni, misjur meta jiġi magħmul f'torti, pudini u ħelu ieħor jew bħal fil-każ tat-tuffieħ meta jiġi mixwi; it-tielet ippreservat meta jiġi mgħolli f'taħlita qawwija ta' zokkor jew f'għamliet ta' kunservi.

SIWI IEĦOR TAL-FROTT

Barra minn dan kollu, il-frott huwa l-għajn ta' għadd ta' kumditajiet oħra, l-għaliex minnu jsiru l-essenzi li jintużaw wisq f'ħafna għamliet ta' xorb u ikel bnin u jsir il-ġulepp ukoll. Mill-għeneb, imbagħad isiru l-varjetajiet differenti ta' mbejjed. Huwa fatt magħruf li l-ħajja tal-bniedem f'wiċċ l-art kienet tkun wisq aktar iebsa li kieku l-Mulej ma żejjinx il-ħolqien bis-siġar u l-frott tagħhom.

Minħabba li l-frott huwa tant meħtieġ għas-saħħa tal-ġisem, il-bniedem ħabbel rasu mhux ftit kif jista' jirnexxilu jikseb il-frott li jiħtieġ matul is-sena kollha meta xi varjetajiet ikunu barra mill-istaġun tagħhom. B'hekk inħolqu l-industrji li jippreservaw il-frott fil-bottijiet u li jaħdmu għamliet differenti ta' kunservi tal-frott.

FROTT IMNIXXEF

Tant kiber l-użu tal-frott minħabba l-ħtieġa kbira tiegħu għas-saħħa tal-bniedem illi ġew imwaqqfa industrji li jnixxfu l-frott bi proċessi speċjali.

Fost dawn il-frottijiet imnixxfin l-aktar popolari huma t-tin, il-pruna, it-tuffieħ, il-berquq u varjetajiet ta' għeneb li aħna nafuhom bl-ismijiet ta' żbib u sultana. It-tnixxif tal-frott il-lum sar ħaġa tassew komuni u l-frott imnixxef huwa popolari ħafna għaliex issibu lest qisu frisk kull meta tinħtieġu għat-tisjir.

IX-XJENZA U L-FROTT

Frott tajjeb biex jiġi mnixxef jew ippreservat ifisser frott f'saħħtu u mill-isbaħ li jinġabar minn kultivazzjoni skond ix-xjenza. Il-biċċa l-kbira ta' l-industrji tal-frott għandhom il-ġonna tagħhom sabiex jiżguraw ruħhom li jkollhom provvisti biżżejjed ta' frott prim. Xjenzjati u tekniċi ħlew għexieren ta' snin jistudjaw u jistħarrġu sabiex ikunu jistgħu, wara l-esperimenti tagħhom, igħinu lill-bidwi, lill-ġardinar u lill-industrjalist sabiex il-bniedem ikollu provvisti ta' frott frisk u bnin kif ukoll frott imnixxef u ppreservat li jibqa' jaħżen fih dawk il-kwalitajiet nutritivi meħtieġ għas-saħħa tal-bniedem.

PATATA GĦALL-OLANDA

Wasal tagħrif uffiċjali illi l-Gvern ta' Olanda neħħa kull restrizzjoni fuq l-importazzjoni tal-patata fl-Olanda sa l-ewwel ta' Ġunju 1953 .

L-esportaturi huma mħeġġin sabiex jaċċertaw ruħhom jekk l-importaturi Olandiżi barra mill-patata ta' qatgħa safra humiex interessati wkoll li jimportaw patata Arran Banner. Dawn il-faċilitajiet jgħoddu għall-patata tar-Rebbiegħa li tasal fl-Olanda sa' l-ewwel ta' Ġunju li ġej.

PROVVISTI TA' ILMA GĦAT-TISQIJA

Id-Dipartiment ta' l-Ilma jinsab le... biex jipprovdi ħażniet ta' ilma għat-t... qija miċ-Chadwick Lakes bil-prezz ta' 8... kull elf gallun minflok bix-1s. 4d. kull ... gallun kif kien qabel.

Inħeġġu lil dawk il-bdiewa kollha, sp... ċjalment lil dawk il-bdiewa li għandho... ir-raba' fl-inħawi ta' Santa Venera, Ħ... Lija, Ħ'Attard, Ħal Balzan, biex jappr... fittaw ruħhom minn din l-okkażjoni sal... ħa li qed joffrilhom il-Gvern u jaħżnu f... ġwiebi u l-bjar tagħhom kwantitajiet t... ilma li jistgħu jservu ta' l-akbar fej... għal matul ix-xhur tan-nixfa.

Din l-offerta tiswa biss sal-11 ta' Apr...

KONFERENZI FUQ IL-BIEDJA

Bħal ma sar fi snin oħra, id-Dipart... ment tal-Biedja ġie mistieden mill-'You... Advisory Committee' sabiex jagħmel ko... ferenzi lit-tfal ta' l-iskejjel li jkunu wa... lu biex jispiċċaw mit-tagħlim u jkollho... quddiemhom il-problema dwar liema se... għa sejrin jintefgħu fiha.

Billi s-Sur Robert Biasini, Direttur ta... Biedja, kien għadu kemm ġie lura min... barra, u għalhekk kien jinsab okkupa... wisq fuq il-ħidma tiegħu, bagħat lis-Su... J. Orlando Smith sabiex ikellem lit-tf... minfloku. It-tfal li ġew miġbura f'ħam... ċentri prinċipali qagħdu attenti ħafn... għat-tagħrif dwar il-biedja li ġew mog... tija u wrew interess jisimgħu dwar il-ħi... ma moderna ta' l-art u dwar il-mak... tal-biedja li qegħdin igħinu lill-bidwi fi... xogħol tiegħu.

Nixtiequ nirreġistraw l-apprezzamen... tagħna għall-imġieba tat-tfal kollha, sp... ċjalment tat-tfal ta' l-iskejjel ta' Għav... dex, u nfaħħru lill-"Youth Advisory Com... mittee" li qed jagħmel dil-ħidma bil-k... operazzjoni tad-Dipartiment tax-Xogħol.

GĦELIEQI GĦALL-BEJGĦ

Għalqa li tinsab fil-limiti taż-Żejtu... fl-inħawi ta' Longobardi, magħrufa b'"Ta... Bnell", li fiha 25 tomna u 5 kejliet, ħam... rija ta' kwalità tajba. L-għalqa mqass... ma f'sitt ħbula naħa u erba' f'oħra. F... ha 7 siġriet tat-tin, kamra u bir.

Għalqa li tinsab fil-limiti ta' Mars... xlokk, fl-inħawi ta' "Marnisi", imsejħ... "Ta' Xerriħ", li fiha għaxart itmien ... 4 kejliet b'ħamrija ta' kwalità tajba, ... ħafna siġar tat-tin, kamra u 4 bjar.

Min jixtieq jixtri dawn iż-żewġ għelie... għandu jirrikorri Nru. 11, flat 20, Vi... ċenti Buildings, Triq id-Dejqa, il-Belt. Tagħrif dwarhom jista' jinkiseb uko... mill-Kamra ta' l-Informazzjoni, Dipart... ment tal-Biedja, il-Belt.

GĦELIEQI GĦAT-TQABBIL

a) Għalqa f'Wied il-Ħesri, is-Siġġiewi...

b) Għalqa ta' Għajn Żarbuna, il-Magħ... tab. limiti tan-Naxxar.

c) Għalqa, Is-Sellum ta' Laguna, iż-... Żebbiegħ, l-Imġarr.

d) Il-ħames sehem ta' l-artijiet, Nadu... ta' Malta, ir-Rabat.

Min irid iqabbel xi waħda minn daw... l-għelieqi għandu jmur fl-Uffiċċju tat-Te... żor, il-Palazz, il-Belt, u jkellem l-Uffiċja... Inkarigat mill-Kiri u Qbiela tal-Gvern.

DELTAFOR

Ippruvat mill-aqwa xjenzati tad-dinja b'riżultati li jgħaġġbu f'dik li għandha x'taqsam maż-żieda ta' produzzjoni, ħarsien mill-mard u saħħa fil-qoxra tal-bajda. — Bajd minn tiġieġ li ġew magħlufa d-DELTAFOR ma jfallu qatt fit-tfaqqis. — Id-DELTAFOR hu żejt tal-ħuta konċentrat, magħmul f'forma ta' trab b'sustanza tliet darbiet aktar miż-żejt tal-ħuta komuni. Jinbiegħ f'pakkett b'irħis li jservi xahar għal kull 12-il tiġieġa.

IXTRU PAKKETT MINGĦAND:

M.C. BORG CARDONA

145 TRIQ S. KRISTOFORU—IL-BELT

NITRAT NATURALI TAĊ-CHILI

"CHAMPION BRAND"

Huwa d-DEMEL li fih is-sustanzi kollha meħtieġa li għandu bżonn ir-raba'. Isaħħaħ il-pjanti. Ikattar l-uċuħ. DEMEL li jista' jitferrex fuq wiċċ il-ħamrija u jagħmel ġid kbir mingħajr ma jintilef xejn mill-valur tiegħu.

Minn 98 sa 99 fil-mija pur u 100 fil-mija effiċjenti.

JINBIEGĦ KULLIMKIEN.

Aġenti: **ALEXANDER SANT, 870, Triq Irjali — Il-Ħamrun.**